

Fair Play Bygg

– årsrapport 2018

Fair Play Bygg

– årsrapport 2018

Fair Play Bygg

Byggnads region Stockholm-Gotland, Stockholms Byggmästareförening.

Redaktörer: Peter Leander, Peringvar Östblom.

Formgivning, layout: Mediagnos, Johan Holm.

Foton: Rosie Alm och Hans Ekestang.

Tryckt hos Stockholms Byggmästareförening, Stockholm 2019.

Innehåll

4 Tredje rapporten

- Tredje årsrapporten.
- Överlämnade ärenden.

6 Inledning – Vad är Fair Play Bygg?

- Problembeskrivning.
- Brottsbekämpande projekt.
- Målbeskrivning.

8 Så arbetar Fair Play Bygg

- Dokumentation och registrering av tips/misstanke.
- Kontroll i öppna och säkra källor.
- Fördjupning av underlaget för att styrka misstänkt kriminalitet.
- Överlämning till rätt myndighet.
- Återkoppling till uppdragsgivarna.
- Sekretess.

12 Inkomna och överlämnade ärenden 2018

- Statistik.
- Den vanligaste brottsmisstanken.
- Upplägg för penningtvätt.
- Kontakt med Säpo.
- Svart arbetskraft.

17 Redogörelse av åtta överlämnade ärenden 2018

- Byggföretag A, skattebrott, vapenbrott, narkotikabrott, försäljning av arbetstillstånd.
- Företagskoncern B, koppling till grov organiserad brottslighet.
- Byggföretag C, skattebrott och försäljning av arbetstillstånd.
- Byggföretag D, skattebrott.
- Byggföretag E, arbetsmiljöbrott, skattebrott och brott mot utlänningslagen.
- Byggföretag F, skattebrott och brott mot utlänningslagen.
- Byggföretag G, skattebrott.
- Byggföretag H, skattebrott och penninghäleri.

20 Resultat av överlämnade ärenden 2017

- Överlämnade ärenden till Skatteverket.
- Exempel på företag och personer som fått höjd skatt till följd av Fair Plays arbete.

24 Förslag på åtgärder för att motverka kriminalitet i byggbranschen

- Ett nytt begrepp: Arbetsmarknadskriminalitet.

Tredje rapporten

Verksamheten inom Fair Play Bygg startades den 19 februari 2016 och syftar till att ge myndigheter relevant information om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Vi som driver och finansierar Fair Play Bygg är Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland. Det vi vill uppnå med detta projekt, som löper över fem år, är att tillsammans motverka oseriösa och kriminella krafter inom byggbranschen som skapar snedvriden konkurrens genom missbruk av system och bristande säkerhet.

Under tredje året med Fair Play Bygg har projektet fått in över 200 tips och lämnat vidare ett 80-tal bearbetade ärenden till Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och Polisen. Vi tycker att Fair Play Byggs arbete är viktigt och att vi som branschorganisation och arbetstagarorganisation kan och bör förse myndigheter med kvalitativ information för att motarbeta kriminella element i byggbranschen. Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland står enade när det gäller sund konkurrens och en byggbransch som är fri från kriminalitet. Genom arbetet med Fair Play Bygg vill vi bidra till att uppnå den visionen.

Inkomna och överlämnade ärenden 2018

Inkomna tips och ärenden	205
Överlämnade ärenden	82
Inkomna tips och ärenden 2017	141
Överlämnade ärenden 2017	55
Inkomna tips och ärenden 2016	106
Överlämnade ärenden 2016	42

Inledning – Vad är Fair Play Bygg?

Fair Play Bygg lanserades den 19 februari 2016 och är ett femårigt projekt som syftar till att ge rättsvårdande myndigheter färsk och konkret information om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Projektet ägs och finansieras av Byggnads region Stockholm-Gotland och Stockholms Byggmästareförening. Det är alltså ett regionalt projekt som drivs gemensamt av arbetstagarorganisationen och företagens branschförening inom byggbranschen i Stockholms län och på Gotland.

Även om projektet lanserades först i februari 2016 har Fair Play Bygg som idé funnits längre än så. Redan 2011 skissade Stockholms Byggmästareförening och Byggnads region Stockholm-Gotland tillsammans med byggföretagare i Stockholmsområdet på ett projekt som skulle motverka den växande brottsligheten inom byggbranschen.

Initiativtagarna till Fair Play Bygg insåg att brottsligheten i byggsektorn försämrade förutsättningarna för seriösa företag. Oseriösa byggföretag använde sin ovilja mot att betala skatt och avgifter som en ren konkurrensfördel.

Resultatet av de oseriösa företagens framväxt har blivit att marknadsandelar försvunnit från den vita sektorn till den grå och den svarta sektorn. Samtidigt ser Byggnads hur arbetstillfällen glider medlemmarna ur händerna när seriösa företag får ge vika för de som är kriminella och oseriösa. Dessutom upplever Byggnads att de oseriösa företagens vilja att följa arbetsmiljöreregler och kollektivavtal är bristfällig.

Initiativtagarna till Fair Play Bygg formulerade inledningsvis följande problembeskrivning:

- Byggbranschen har i vissa sammanhang ett dåligt rykte. Snedvriden konkurrens till följd av oseriös och kriminell verksamhet drabbar företag som följer lagar och avtal. Människor far illa på grund av utbrett slarv på arbetsmiljöområdet hos oseriösa företagare.
- Skatteintäkter – flera miljarder – undanhålls vårt välfärdssystem.

De båda ägarorganisationerna vill med samarbetet i detta gemensamma brottsbekämpande projekt uppnå:

- Sund konkurrens i branschen.
- Bättre arbetsmiljö på arbetsplatserna.
- Ökad medlemsnytta.
- Bättre rykte för branschen.
- Effektivare myndigheter genom ”rykande färsk” information.
- Ökade skatteintäkter för samhället.

Inför starten av Fair Play Bygg formulerades följande målbeskrivning:

”Fair Play Byggs mål är att ta emot och värdera samt förmedla misstankar om aktuell eller pågående brottslig verksamhet i byggbranschen till ansvarig myndighet.” ○

»**Fair Play Bygg gör ett imponerande arbete.** De tipsar ju om olika oseriösa och kriminella aktörer. Jag tror att de förra året lämnade in 40–50 tips till olika myndigheter som då kunde agera.«

Ylva Johansson, (S) Arbetsmarknadsminister, 2017-02-08

Så arbetar Fair Play Bygg

Fair Play Bygg tar emot tips om pågående brottslighet i byggbranschen.

Dessa tips kommer in till projektet främst genom tipsformuläret på hemsidan (www.fairplaybygg.se), via mail (tipsa@fairplaybygg.se, peter@fairplaybygg.se, peringvar@fairplaybygg.se, sussie@fairplaybygg.se) eller telefon (08-587 147 27).

Fair Play Bygg utreder främst tips om:

- Svartarbete/organisering av svart arbetskraft
- Skattefusk
- Korruption
- Utpressning/Hot
- Bedrägerier
- Arbetskraft utan arbetstillstånd

Arbetet i Fair Play Bygg inriktar sig främst mot att hitta organisatörer av brottslighet i byggbranschen. För att göra det på ett så effektivt sätt som möjligt arbetar projektets arbetsgrupp med de inkomna tipsen i fem steg:

1. Dokumentation och registrering av tips/misstanke.
2. Kontroll i öppna och säkra källor.
3. Fördjupning av underlaget för att styrka kriminalitet.
4. Överlämning till rätt myndighet.
5. Återkoppling till uppdragsgivarna.

1. Dokumentation och registrering av tips/misstanke

De tips som Fair Play Bygg får är ofta av hög kvalitet, men kan inte lämnas över till en myndighet utan att först kontrolleras och fördjupas. Inte alltid, men ofta, finns kontaktinformation till uppgiftslämnaren med i tipset. Fair Play Bygg kontaktar då uppgiftslämnaren och ställer kompletterande frågor till denne. Då testas också uppgiftslämnarens trovärdighet: Låter uppgifterna trovärdiga? Är uppgiftslämnaren den han/hon påstår sig vara? Hur detaljerad är uppgiftslämnarens information? I detta inledande skede görs en första kontroll av den utpekade arbetsplatsen och företaget. Fair Play Bygg försöker här bilda sig en uppfattning om den överlämnade informationen, som ofta är en allvarlig anklagelse riktad mot ett eller flera företag, tycks vara rimlig. Om Fair Play Byggs arbetsgrupp anser att det finns en tyngd i den överlämnade informationen, registreras ärendet/tipset som ”pågående” varpå kontrollerna i steg 2 inleds.

2. Kontroll i öppna och säkra källor

Det är viktigt att Fair Play Bygg inte lämnar några spår efter sig i sitt granskningsarbete. Detta är för att inte röja för det misstänkta företagets ägare att deras verksamhet är under lupp. Fair Play Bygg använder sig därför av öppna och säkra källor när ett företag granskas. Information hämtas från myndigheter som

exempelvis: Skatteverket, Bolagsverket, domstolar och Transportstyrelsen.

Om misstankarna mot det utpekade företaget kvarstår efter den första granskningsfasen, fördjupas undersökningen. Ibland är det misstänkta brottet så pass uppenbart att en överlämning till en myndighet går att göra redan efter steg 2. De ärenden som rör misstankar om grovre och mer omfattande brottslighet kräver ett fördjupat arbete.

3. Fördjupning av underlaget för att styrka misstänkt kriminalitet

I detta steg fördjupas informationsinhämtningen. Detta inleds oftast då det inkomna tipset berör grov och mer omfattande brottslighet, exempelvis upplägg med en större mängd svart arbetskraft och många olika inblandade företag. Den fördjupade informationsinhämtningen kan sträcka sig från granskning av olika konton på sociala medier till omfattande spaning. I de ärenden där Fair Play Bygg använder sig av spaning läggs detta arbete på professionella säkerhetsföretag med mångårig erfarenhet av att spana på misstänkta personer och fordon. Inte sällan är det före detta poliser som gör detta arbete. Informationen som hämtas in från spaningen sammanställs och analyseras av arbetsgruppen i Fair Play Bygg. När Fair Play Bygg känner att man hämtat in så pass mycket relevant information att en överlämning till myndighet kan göras, sammanställs informationen i en rapport. Denna information lämnas enbart till myndigheter. Ingen annan part får ta del av informationen. Inte ens projektets ägare eller styrgrupp.

4. Överlämning till rätt myndighet

Efter att arbetsgruppen samlat in all information som bedöms vara relevant, lämnas tipset över till den myndighet som anses som mest relevant mottagare av tipset. Tips rörande grov och omfattande brottslighet lämnas oftast över till flera myndigheter samtidigt. Under projektets första tre år har en klar majoritet av alla tips lämnats över till Skatteverket, men även Ekobrottsmyndigheten och andra myndigheter har fått tips. Fair Play Bygg har arbetat upp bra kontakter med de myndigheter som kan delges information från Fair Play Bygg. Dessa kontakter gör att Fair Play Bygg på ett effektivt sätt kan lämna över de fördjupade tipsen.

5. Återkoppling till uppdragsgivarna

Med jämna mellanrum rapporterar Fair Play Byggs arbetsgrupp till projektägarna: Stockholms Byggmästareförening och Byggnads region Stockholm Gotland. Ägarna får då information om hur arbetet fortskrider, vilken typ av brottslighet som arbetsgruppen granskar, generella mönster i de ärenden som granskats och mängden inkomna och överlämnade ärenden. Däremot får ägarna ingen information om vilka arbetsplatser och företag som arbetsgruppen har granskat. Detta görs av två anledningar: För det första ska det inte finnas någon som helst risk att de misstänkta företagen får reda på att de granskas. För det andra

ska det heller inte finnas någon risk att Fair Play Bygg förstör ryktet för ett företag som inte gjort sig skyldigt till någon brottslighet. Inte förrän den mottagande myndigheten beslutat om åtgärder, som innebär att informationen om företaget blir offentlig, kan denna delges ägarna till Fair Play Bygg.

Sekretess

Den information som Fair Play Bygg får i form av tips, är ofta mycket känslig. Inte sällan finns det en hotbild mot den person som tipsar Fair Play Bygg. Information om vem som lämnat ett visst tips kan, i fel händer, riskera både liv och hälsa för flera av tipsarna. Därför är det avgörande att den som vänder sig till Fair Play Bygg känner ett orubbligt förtroende för att Fair Play Bygg aldrig röjer en källa som vill vara anonym. På det tipsformulär som finns på hemsidan uppmanas tipsaren att lämna kontaktinformation så att tipset kan följas upp med följdfrågor. Erfarenheten visar att flertalet av dem som lämnat ett tips till Fair Play Bygg också uppger kontaktinformation. Detta förenklar arbetet avsevärt och ger möjlighet till en mer fördjupad och detaljerad bild av det påstådda brottet. Fyra till fem uppgiftslämnare har aktivt önskat få kontakt med myndigheter, varpå Fair Play bygg har lämnat över dessa personers kontaktuppgifter till Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Fair Play Byggs ägare får aldrig i granskningsskedet reda på vilka företag som Fair Play Bygg granskar. Detta för att det inte ska finnas någon som helst risk att företag, som är under lupp, kan agera för att skydda sig själva om det sipprar ut att Fair Play Bygg granskar dem. Dessutom kan information som kommer in till Fair Play Bygg vara medvetet felaktig i syfte att skada ett visst företag. Seriösa företag ska inte få sitt rykte förstört av Fair Play Byggs arbete. Vilka företag som granskas av Fair Play Bygg känner enbart projektets arbetsgrupp till och de myndighetspersoner som får ta emot de bearbetade tipsen. Inte förrän myndigheterna fattar beslut om exempelvis upptaxering eller att åklagare väcker åtal kan informationen bli offentlig för ägarna. Fair Play Bygg får heller inte försvåra myndigheternas arbete. En myndighet som väljer att gå vidare med ett bearbetat tips från Fair Play Bygg ska kunna känna sig helt säker på att det misstänkta företaget inte har fått reda på att de granskas. Därför kontakter aldrig Fair Play Bygg ett misstänkt företag eller personer som arbetar eller har arbetat i företaget, om inte dessa kontakter kommer genom uppgiftslämnaren och anses säkra och trovärdiga av Fair Play Bygg. ○

Inkomna och överlämnade ärenden 2018

Under 2018 mottog Fair Play Bygg 205 tips om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Det är en ökning med 45 procent jämfört med 2017 och en ökning med 93 procent jämfört med 2016. 2018 lämnade Fair Play Bygg över 82 bearbetade tips om misstänkt brottslighet till olika myndigheter. Antalet överlämnade tips har ökat med 49 procent jämfört med 2017 och med 95 procent jämfört med 2016. De myndigheter som Fair Play Bygg har lämnat de bearbetade tipsen till är: Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och Polisen. Två ärenden har även överlämnats till beställare av byggtreprenader. Ett ärende har lämnats till Säkerhetspolisen (Säpo). Här nedan följer en analys av innehållet i de 82 överlämnade ärendena.

Den vanligaste brottsmisstanken, bland de överlämnade ärendena, är skattebrott genom att avlöna svart arbetskraft. Detta har, under Fair Play Byggs två första år, också varit den enskilt vanligaste brottsmisstanken bland de överlämnade ärendena. Arbetskraften, som pekas ut i dessa tips, är i samtliga fall att betrakta som utländsk. Till skillnad från tidigare år bedömer Fair Play Bygg att majoriteten av de misstänkta svartarbetarna, i 2018 års ärenden, kommer från tredje land, alltså länder utanför EU/EES. I tidigare rapporter har Fair Play Bygg bedömt andelen svart avlönad arbetskraft från tredje land till att vara ungefär lika stor som andelen arbetare från EU (då nästan uteslutande från Östeuropa).

82 överlämnade ärenden fördelade på myndighet:

**Skatteverket	76
Arbetsmiljöverket	28
Ekobrottsmyndigheten	5
Polisen	4
Beställare	2
Säpo	1

*Vissa ärenden har lämnats till flera myndigheter

**Ärenden till Skatteverket har överlämnats till både Skattebrottsenheten och enheten för kontroll av elektronisk närvaroliggare.

Överlämnade ärenden fördelade på misstänkta brott:

Anställda som avlönas svart:	60
Arbetsmiljöbrott:	24
Brott mot utlänningslagen:	11
Penningtvätt:	9
Olaga hot:	3
Vapenbrott:	2
Narkotikabrott:	2
Mutbrott:	1
Terrorfinansiering:	1

Analys av de 82 överlämnade ärendena:

Berörda personer med organisatorisk roll:	221
Antal berörda organisationsnummer:	253
Svart arbetskraft:	Min 642 – 1097 Max

Arbetare från tredje land, som misstänks få svart lön, tycks främst komma från: Ukraina, Ryssland, Uzbekistan, ett flertal latinamerikanska länder samt olika länder på Balkanhalvön. Misstänkt svart avlönad arbetskraft från andra EU-länder tycks främst komma från: Baltikum, Polen, Bulgarien och Rumänien. Det ska dock tilläggas att den svarta arbetskraftens faktiska ursprungsländer kan vara problematisk att fastställa. Exempelvis får Fair Play Bygg ibland information om företag med arbetare från Ryssland, alltså ett land utanför EU/EES. Vid närmare kontroll kan det visa sig att arbetskraften i själva verket är rysktalande medborgare från ett baltiskt land. Vidare händer det att misstänkt svart arbetskraft, som påstås komma från Polen, i själva verket har ukrainskt medborgarskap och, trots att det inte är tillåtet, arbetar i Sverige med ett arbetstillstånd som enbart är giltigt i Polen.

Under 2018 har Fair Play Bygg granskat ett stort antal bolag där det finns misstanke om att företagen avlönar sin arbetskraft svart, men där företagen samtidigt betalar arbetsgivaravgifter i nivå med det faktiska antalet arbetare. I ett flertal av dessa ärenden finns det information om att personer som avlönas av bolagen har så kallade ”falsa anställningar”. Syftet med upplägget är att skapa en chimär av att bolaget följer lagar och regler, men när löner betalas in på konton tillhörande personer, vars anställningar är falska, förs, enligt information till Fair Play Bygg, pengarna omedelbart vidare till ett eller flera konton, som kontrolleras av arbetsgivaren. Pengarna tas därefter ut i kontanter. En mindre del av kontanterna används till att avlöna den svarta arbetskraften och resterande belopp till att berika organisationen bakom det kriminella upplägget. Enligt information till Fair Play Bygg, händer det att organisationer av dessa kriminella upplägg tar betalt för att ge personer falska anställningar. Personer med falska anställningar köper tjänsten i syfte att kunna visa upp en vit fasad för myndigheterna.

Under det gångna året har det fortsatt komma in starka signaler till Fair Play Bygg om att systemet med arbetstillstånd, för arbetskraft från tredje land, i stor omfattning används i penningtvättsupplägg. Ett flertal uppgiftslämnare har berättat för Fair Play Bygg om hur kriminella arbetsgivare ansöker om arbetstillstånd åt arbetskraft från tredje land, i syfte att berika sig själva. Mellan arbetstagaren och arbetsgivaren finns då ett, för Migrationsverket som beviljar tillstånden, hemligt avtal. När arbetstagaren får sin lön på kontot tar den anställda ut upp till hälften av lönen i kontanter och återför beloppet till sin arbetsgivare. Skulle arbetstagaren svika överenskommelsen hotas denne att förlora sin anställning i företaget och därmed sin rätt att vistas i Sverige. Då Fair Play Bygg har pratat om problemet med personal på Ekobrottsmyndigheten, har det framkommit att denna brottslighet är väldigt resurskrävande att utreda samt komplicerad att leda i bevis, då samtliga steg i brottsupplägget måste dokumenteras ända fram till överlämnandet av kontanterna till organisationen. Dessutom måste myndigheten dokumentera förfarandet över tid. Information om detta brottsupplägg, som inkommit till Fair Play Bygg under 2018 (men

också under 2017), indikerar att det handlar om hundratals anställningar - bara i Stockholm - där detta brottsupplägg används.

Fair Play Bygg har under 2018 lämnat över tre ärenden till Polisen, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten med tydliga kopplingar till grov organiserad brottslighet. I två av fallen finns det trovärdig information om att grupperingarna bakom företagen har tillgång till skjutvapen. I samma ärenden har Fair Play Bygg också fått pålitlig information om att företagen ska vara involverade i droghandel, eller förse arbetskraft med illegala preparat i syfte att få dem att orka arbeta långa arbetsdagar. Två av de tre ärendena är direkt kopplade till gängkriminalitet. Det tredje ärendet skiljer sig på så sätt att huvudaktörerna bakom det kriminella upplägget tycks finnas utomlands. De tre företag som misstänks ha tydliga kopplingar till grov organiserad brottslighet, har en omsättning på mellan 20 till 100 miljoner kronor om året. Ett av bolagen anlitas både som huvudentreprenör och underentreprenör i första led. De övriga två bolagen tycks främst få uppdrag som underentreprenör i andra eller tredje led. Ett av de tre bolagen har nästan uteslutande svart arbetskraft från tredje land, medan de två andra bolagen misstänks ha en så kallad "grå" verksamhet, där en del av arbetskraften avlönas svart. Även dessa två bolag använder delvis utländsk arbetskraft, dock oklart varifrån dessa arbetare kommer. Fair Play Bygg misstänker att företagen också används i penningtvättsupplägg, då organisatörerna bakom bolagen är i behov av den vita ekonomin för att "tvätta" vinster man tjänar på annan brottslighet, ej begången i byggbranschen.

Säkerhetspolisen (Säpo) står som mottagare av ett av Fair Play Byggs ärenden. Brottsmisstanken är finansiering av terrorverksamhet. Det utpekade företaget ingår i ett större företagsnätverk, som sedan mitten av 2010-talet begått omfattande ekobrott i byggbranschen. Skatteverket har vid ett flertal tillfällen beslutat att höja skatt och avgifter med mångmiljonbelopp, för företag tillhörande nätverket, varpå dessa bolag har försatts i konkurs och nya företag startats. Misstankarna om terrorfinansiering uppstod då Fair Play Bygg med hjälp av ett säkerhetsföretag analyserade vem eller vilka i nätverket som är att betrakta som faktiska företrädare. Då vi hittade flera tydliga kopplingar mellan det utpekade företaget och företag som tidigare misstänkts ha använts för terrorfinansiering, lämnades ärendet vidare till Säkerhetspolisen (Säpo).

Utnyttjade identiteter fortsätter att vara ett problem för byggbranschen. Då utnyttjade identiteter försvårar för myndigheter att slå fast vem eller vilka som kontrollerar ett brottsligt företag, kan kriminella, med hjälp av utnyttjade identiteter, distansera sig själva från brottsligheten och undgå rättsliga påföljder. De ärenden som Fair Play Bygg lämnat över till myndigheterna och där utnyttjade identiteter misstänks användas i stor skala, har rört företag som brukats som rena brottsredskap i syfte att få ut, nära på, all omsättning i bolaget i svarta pengar. Den svart avlönade arbetskraften i dessa bolag kommer främst från länder utanför

EU/EES. Ett av de företag som Fair Play Bygg lämnat information om och där utnyttjade identiteter brukats i stor omfattning, hade omkring 40 till 50 svart avlönade arbetare.

I de ärenden där Fair Play Bygg misstänker att företag avlönar sin arbetskraft svart, finns det ofta en stor diskrepans mellan antalet IDo6-kort, registrerade på bolaget, och inbetalda arbetsgivaravgifter. Under både 2016 och 2017 har detta varit ett vanligt mönster bland de företag som Fair Play Bygg granskat. Under 2018 har en, för Fair Play Bygg, ny företeelse blivit allt vanligare: byggföretag med ett stort antal anställda, låga arbetsgivaravgifter, få IDo6-kort och inga eller väldigt få arbetsfordon registrerade på bolaget. I dessa ärenden misstänker Fair Play Bygg att organisatörerna bakom uppläggen försöker ”gå under radarn”. Om antalet IDo6-kort kraftigt avviker från de inbetalda arbetsgivaravgifterna finns det risk att kriminella företag drar åt sig myndigheternas uppmärksamhet. Samma sak gäller balansen mellan registrerade bolagsfordon och inbetalda arbetsgivaravgifter. Genom att använda IDo6-kort tillhörande andra bolag samt registrera arbetsfordon utomlands kan kriminella företag få sin verksamhet att se mindre ut än vad den egentligen är. Exempelvis granskade Fair Play Bygg ett företag som knappt betalade några arbetsgivaravgifter alls, hade ett lågt antal registrerade IDo6-kort och inga bolagsfordon. En genomsyn av företaget visade att bolaget i själva verket disponerade minst ett tiotal fordon, samtliga med utländska registreringsskyltar, som bar företagets logga. Fair Play Bygg kunde identifiera tre villor som företaget hyrde åt sin arbetskraft. Totalt arbetade det upp till 50 personer i företaget. Att upplägget är nytt för Fair Play Bygg betyder dock inte att det är nytt i branschen. En anledning till att företag agerar enligt ovan, kan bero på de skärpningar som har gjorts, och kommer att göras, av IDo6.

Andelen tips som Fair Play Bygg får rörande utländska företag (alltså företag med utländska organisationsnummer) är väldigt låg. Av de 205 tips som inkom till Fair Play Bygg 2018, gällde enbart 12 tips (5 procent) utländska företag (där ett utländskt företag stod som huvudmisstänkt aktör). Av de totalt 82 överlämnade ärendena var det enbart i fem ärenden som ett utländskt bolag stod utpekad som huvudmisstänkt aktör. I Fair Play Byggs ärenden är det vanligare att utländska företag har rollen som utställare av osanna fakturor, eller på annat sätt är behjälpliga i penningtvättsupplägg, än att de agerar huvudaktör i ett kriminellt upplägg. Statistiken ovan gäller dock enbart Fair Play Byggs ärenden och är troligtvis inte talande för hur det ser ut i byggbranschen generellt.

Redogörelse av åtta överlämnade ärenden 2018

I detta avsnitt lämnas en redogörelse för åtta ärenden som Fair Play Bygg lämnat till myndigheterna under 2018. Ärendena har valts ut, inte för att de är spektakulära eller omfattar ovanligt mycket svarta pengar, utan för att ge en bild av hur ekonomisk brottslighet i byggbranschen kan se ut och vilken organisation som kan gömma sig bakom ett brottsupplägg. Det ska tilläggas att den bild som Fair Play Bygg får av ett misstänkt brottsupplägg vid överlämning till en myndighet, sällan, eller till och med aldrig, är heltäckande. Många brottsupplägg, framför allt de grövre, tycks ha en stor och väl dold organisation bakom sig, som inte sällan finns i utlandet. Följande redogörelser speglar vad Fair Play Bygg lyckats få fram vid sin granskning:

- **Byggföretag A: Flertal tips inkomna under 2018**
- **Misstänkt brott:** Skattebrott, vapenbrott, narkotikabrott och försäljning av arbetstillstånd
- **Överlämnat till:** Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten

Till Fair Play Bygg har ett flertal tips inkommit gällande byggföretag A. Företaget har säte i en av Stockholms kranskommuner. Enligt tipsen ska företaget sälja arbetstillstånd, avlöna svart arbetskraft samt vara involverat i droghandel. I företagets lokaler ska det dessutom finnas skjutvapen. Fair Play Byggs granskning påvisar tydliga kopplingar mellan företaget och grov organiserad brottslighet. Företaget kan betraktas som ett medelstort bolag med 50 till 70 anställda. Bolaget får företrädesvis uppdrag som underentreprenör i andra led på stora byggarbetsplatser, varav vissa är finansierade med offentliga medel.

- **Företagskoncern B: Inkommet till Fair Play Bygg i juli 2018**
- **Misstänkt brott:** Fair Play Bygg har granskat kopplingar mellan företaget och grov organiserad brottslighet.
- **Överlämnat till:** Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten

En företagskoncern i byggbranschen med uppdrag som huvudentreprenör samt underentreprenör i första led, ska, enligt tips till Fair Play Bygg, ha kopplingar till grov organiserad brottslighet. Genom analys av historiska affärshändelser i ett av koncernens bolag, hittar Fair Play Bygg tydliga kopplingar till gängkriminalitet. Fair Play Bygg konstaterar att det i företagskoncernen finns ett rikt våldskapital. Företagskoncernen har 60 till 80 anställda och tiotals miljoner kronor i årlig omsättning. Byggföretag i koncernen gör delvis uppdrag på arbetsplatser som finansieras av offentliga medel.

- **Byggföretag C:** Inkommit till Fair Play Bygg i maj 2018
- **Misstänkt brott:** Skattebrott och försäljning av arbetstillstånd
- **Överlämnat till:** Skatteverket

Ett företag som utför rot- och rut-tjänster i hela Stockholms län ska, enligt tips till Fair Play Bygg, avlöna svart arbetskraft samt ha målvakter i bolagsstyrelsen. Faktisk företrädare i företaget ska, enligt uppgift, vara en för rättsvårdande myndigheter känd person. Fair Play Byggs granskning av det utpekade bolaget visar att företaget betalar väldigt låga arbetsgivaravgifter. Företaget står som ägare till ett flertal bolagsfordon, lämpade för byggverksamhet. Då samtliga fordon är avställda eller har körförbud granskar Fair Play Bygg fordonens rörelsemönster utifrån av Transportstyrelsen fattade beslut om trängselskatt samt parkeringsanmärkningar. Analysen visar att bolagsfordonen, trots körförbud, används aktivt och har gjorts så över tid. Vidare hittar Fair Play Bygg ett flertal annonser på internetsidan blocket.se där företaget gör reklam för sina tjänster. Under Fair Play Byggs granskning av bolaget upptäcks kopplingar till ytterligare ett företag i byggbranschen. Detta företag uppvisar liknande mönster som det ursprungligen utpekade bolaget. Vidare får Fair Play Bygg in information om att den eller de personer som kontrollerar företaget/-en också säljer arbetstillstånd till arbetskraft från Centraleuropa.

- **Byggföretag D:** Inkommit till Fair Play Bygg i maj och september 2018
- **Misstänkt brott:** Skattebrott
- **Överlämnat till:** Skatteverket

Till Fair Play Bygg inkommer under 2018 två tips om ett byggföretag med ett flertal anställda, som av tipsarna upplevs få svart lön. Företaget utför arbeten på små och stora arbetsplatser, varav vissa finansieras med offentliga medel. I sin granskning upptäcker Fair Play Bygg att företaget hyr minst tre villor i norra Stockholms län. Då företaget betalar låga arbetsgivaravgifter samt saknar registrerade arbetsfordon bedöms upptäckten av villorna som intressant. Extern informationsinhämtning visar att det utanför villorna står ett 10-tal arbetsfordon parkerade och som bär företagets logotyp. Samtliga bilar är registrerade i ett östeuropeiskt land. Vidare går det att koppla närmare 50 identiteter till de tre fastigheter som företaget hyr. Fair Play Byggs bedömning är att företaget har ett stort antal arbetare som avlönas svart. Att arbetsfordonen är registrerade utomlands misstänks vara ett sätt att få verksamheten i bolaget att framstå som mindre än vad den egentligen är, då fordonens existens inte syns i en sökning i Transportstyrelsens register.

- **Byggföretag E:** Inkommit till Fair Play Bygg i maj och juli 2018
- **Misstänkt brott:** Arbetsmiljöbrott, skattebrott och brott mot utlänningslagen.
- **Överlämnat till:** Skatteverket och Arbetsmiljöverket

Ett företag med inriktning på renovering och nybyggnation av villor ska, enligt tips till Fair Play Bygg, ha sprängt dynamit på ett grovt felaktigt sätt. Vid sprängningstillfället har intilliggande hus skadats. Då nya tips om företaget fortsätter att nå Fair Play Bygg inleds en granskning av bolaget utifrån ett skattebrottsligt perspektiv. Enligt information ska företaget ha arbetskraft som kommer från tredje land. Då bolaget betalar väldigt låga arbetsgivaravgifter samt har höga skulder hos Kronofogdemyndigheten görs bedömningen att informationen bör lämnas vidare till Skatteverket.

- **Byggföretag F:** Inkommit till Fair Play Bygg i maj 2018
- **Misstänkt brott:** Skattebrott och brott mot utlänningslagen
- **Överlämnat till:** Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten

Under 2018 inkom till Fair Play Bygg information om ett bolag som visar sig tillhöra samma kriminella nätverk som Fair Play Bygg även granskat under 2016 och 2017. Nätverket består av ett stort antal företag som ständigt byts ut. Tidigare bolag, som nätverket använt i syfte att tillskansa sig svarta pengar och som Fair Play Bygg lämnat information om till Skatteverket, har upptaxerats med miljonbelopp. Företaget är skrivet på en, för Fair Play Bygg välkänd, adress i norra Stockholm. Då det misstänkta nätverket bakom bolaget är känt för att använda utnyttjade identiteter, misstänker Fair Play Bygg att bolagets styrelse utgörs av identiteter vars faktiska innehavare inte har med brottsligheten att göra. De identiteter som utgör styrelse, i det nu misstänkta företaget, har tidigare suttit i företagsstyrelser som kontrollerats av det kriminella nätverket. I syfte att samla in mer information om aktiviteten i företaget anlitar Fair Play Bygg ett säkerhetsföretag som utför spaningsinsatser mot företagsadressen i norra Stockholm. Vid spaningstillfällena syns arbetare komma ut från adressen. Arbetarna följs till två olika arbetsplatser: en större arbetsplats i nordvästra Stockholm, samt en mindre i södra Stockholms län. Fair Play Bygg gör en kartläggning av företaget samt adresser kopplade till bolagets nuvarande och historiska ledamöter. Analysen visar att nätverket återigen har tillgång till ett stort antal aktiva företag, samtliga i byggbranschen. De nu aktiva företagen har tillgång till ett stort antal ID06-kort, men betalar, nästintill, inga arbetsgivaravgifter. Efter att Fair Play Bygg lämnat över ärendet till Skatteverket upphör aktiviteten i bolaget. Kort därefter uppstår dock verksamheten i ett nytt byggföretag.

- **Byggföretag G:** Inkommit till Fair Play Bygg i juli 2018
- **Misstänkt brott:** Skattebrott
- **Överlämnat till:** Skatteverket

Enligt tips till Fair Play Bygg ska ett företag, som främst utför ROT-arbeten, avlöna sin arbetskraft svart. Då företagets arbetsgivaravgifter är näst intill obefintliga inleder Fair Play Bygg en granskning av bolaget. På företagets Facebook-sida hittar Fair Play Bygg en detaljerad förteckning över företagets utförda arbeten sedan 2015. Förteckningen innehåller, förutom bilder, information om kunders namn och adress, samt vilket arbete kunden beställt av företaget. Vidare återfinns fotografier som avslöjar undermålig och ibland farlig arbetsmiljö. En av bilderna, som företaget publicerat på sin Facebook-sida, föreställer samtliga arbetare som bolaget förfogar över: totalt 17 personer. Då inga andra loggor än företagets egna syns på bilderna, misstänker Fair Play Bygg att företaget saknar underentreprenörer och att de 17 arbetarna mycket väl kan vara svart avlönad arbetskraft.

- **Byggföretag H:** Inkommit till Fair Play Bygg i juni 2018
- **Misstänkt brott:** Skattebrott och penninghäleri
- **Överlämnat till:** Skatteverket

Den misstänkta brottsligheten i byggföretag H rör främst misstänkt skattebrottslighet genom att avlöna svart arbetskraft. Det utpekade företaget, som bytt både namn och styrelse flertalet gånger, misstänks ha betalat in felaktiga arbetsgivaravgifter samt ha försatts i konkurs med stora skatteskulder. Styrelsemedlemmarna har kopplingar till ett flertal andra bolag som också är försatta i konkurs. Fair Play Bygg identifierar ytterligare elva byggbolag med direkta kopplingar till det utpekade företaget, där fyra bolag misstänks ha avlönat svart arbetskraft. Fem av bolagen hade skulder och/eller anmärkningar hos Kronofogden, två av bolagen hade negativa revisorsanmärkning från föregående års årsredovisning. Ett av de elva bolagen hade dessutom nyligen försatts i konkurs. ○

Resultat av överlämnade ärenden 2017

2017 lämnade Fair Play Bygg över 49 ärenden till Skatteverket. Vid en kontroll, i januari 2019, av de 49 överlämnade ärendena, hade, hittills, 26 företag fått höjda skatter och avgifter med totalt 15,4 miljoner kronor. Fair Play Byggs

huvudmisstanke var i näst intill samtliga fall att företagen gjort sig skyldiga till skattebrott genom att avlöna svart arbetskraft. Mot vissa företag riktades även andra brottsmisstankar som exempelvis penningtvättsbrott och bokföringsbrott.

I januari 2019 följde Fair Play Bygg upp de ärenden som lämnades över till Skatteverket 2016, men där myndigheten i slutet av 2017 ännu inte hade fattat beslut om höjda skatter och avgifter. Kontrollen 2019 visar att ytterligare fyra företag har fått höjda skatter och avgifter med totalt 2,7 miljoner kronor.

Sett till Fair Play Byggs två första verksamhetsår, 2016 och 2017, har sammanlagt 46 företag upptaxerats med totalt 37 miljoner kronor.

Under 2018 har Fair Play Bygg lämnat över 28 ärenden till Arbetsmiljöverket. Samtliga ärenden innehåller information om arbetsplatser där arbetsmiljön grovt åsidosatts. Enligt Arbetsmiljöverket har en överhängande majoritet av ärendena lett till kontroller och sanktionsavgifter. Av de 28 ärendena har 21 även lämnats över till Skatteverkets enhet för kontroll av elektronisk närvaroliggare. En klar majoritet av dessa ärenden har följts upp av myndigheten och lett till sanktionsavgifter samt vidare granskning av företag aktiva på de utpekade arbetsplatserna.

Informationsöverlämningen, gällande kraftigt misskött byggarbetsplatser, har vidareutvecklats under 2019, då även olika lokalpolisområden i Stockholms län kontaktat Fair Play Bygg i syfte att få information om arbetsplatser där kriminella byggföretag arbetar. Polisens syfte är att slå mot den grovt organiserade brottsligheten, då Polisen uppfattar att det finns tydliga kopplingar mellan grov brottslighet och, bland annat, byggbranschen. [o](#)

Överlämnade ärenden till Skatteverket:

År 2017

Antal överlämnade ärenden: 49

Antal företag med höjd skatt: 26

Summa höjd skatt: 15,4 miljoner kr

ÅR 2016

Antal överlämnade ärenden: 37

Antal företag med höjd skatt: 16
(+4 efter uppföljning 2019)

Summa höjd skatt: 18,9 miljoner kr
(+2,7 miljoner kr efter uppföljning 2019)

Redogörelser för några av de företag och personer som fått höjd skatt till följd av Fair Play Byggs arbete:

Nedan är sex exempel på företag som Fair Play Bygg, under 2017, lämnat information om till Skatteverket och där myndigheten sedan beslutat att höja företagens skatter och avgifter.

► **Fair Play Bygg har sedan projektets** start fått in ett stort antal tips om en företagskoncern i byggbranschen. Koncernen är framförallt aktiv i Stockholms län. Under hösten 2017 sammanfattade Fair Play Bygg tipsen och genomförde en större granskning av de misstänkta bolagen i koncernen. Av de tips som inkommit till Fair Play Bygg under 2016 och 2017 pekade samtliga på att företagskoncernen hade svart arbetskraft och konkurrerade med misstänkt låga priser. Efter att Fair Play Bygg överlämnat en rapport om företagskoncernen till Skatteverket har myndigheten gjort en revision i ett av koncernens byggföretag. Skatteverket har kunnat bevisa att ett av bolagen gjort felaktiga momsavdrag med över 2 500 000 kronor. Det upptaxerade företaget har efter Skatteverkets beslut försatts i konkurs.

► **I juni 2018 beslutade Skatteverket** att höja skatter och avgifter för ett byggföretag med drygt 687 000 kronor. I sitt beslut skriver Skatteverket att myndigheten ”har starka skäl att misstänka att ni är en del av ett större nätverk av oseriösa bolag vars primära syfte är att främja utnyttjande av svart arbetskraft inom byggsektorn, bl.a genom att utfärda osanna fakturor.” Fair Play Bygg har under 2017 samlat in ett rikt material om det nätverk som det utpekade bolaget ingick i och överlämnat det till både Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Skatteverkets analys av det utpekade företagets konton visar att drygt 16 miljoner kronor har betalats in till företaget och ungefär lika mycket pengar har sedan överförts från bolaget till ett stort antal privatpersoners konton. Skatteverket skriver i sitt omprövningsbeslut att företaget är ett så kallat fakturaskrivande bolag som bistår andra kriminella företag att få ut svarta pengar.

► **I juni 2018 fattade Skatteverket** beslut om att höja skatter och avgifter med 3 600 000 kronor för ett byggföretag, som ingått i samma företagsnätverk, som företaget i texten ovan. Till skillnad från det fakturaskrivande bolaget, hade detta företag ett 40-tal egna anställda byggnadsarbetare, om än svart avlönade, utplacerade på ett stort antal byggarbetsplatser runt om i Stockholm. Det utpekade bolaget är ett av flera företag som det kriminella nätverket använt sedan 2015. Samtliga byggföretag i nätverket kännetecknas av att de betalar låga arbetsgivaravgifter och har ett stort antal ID06-kort. Näst intill alla pengar som bolagen tjänar försvinner ut i kontanter. När myndigheterna avslöjar företagens kriminella tillvägagångssätt, upphör verksamheten i bolagen, varpå ett nytt företag startas. Det misstänkta nätverket omsätter årligen omkring 50 till 100 miljoner kronor.

► **I januari 2017 fick Fair Play Bygg tips** om ett plattsättarföretag, som enligt uppgift skulle ha svart arbetskraft. En uppgiftslämnare delgav Fair Play Bygg detaljerad information om det brottsliga upplägget i bolaget. Av informationen framgick att ägarna begick planerade konkurser, i syfte att undgå myndigheternas kontroll. Uppgiftslämnaren berättade att hen blivit anställd i ett bolag, som vi kan kalla för Företag 1. Sju månader senare förflyttades samtliga anställda i Företag 1 över till Företag 2, varpå Företag 1 försattes i konkurs. Detta skedde utan information till de anställda. Fair Play Byggs uppgiftslämnare blev tillfrågad av sin chef om denne ville få lön svart, vilket uppgiftslämnaren tackade nej till. Vid detta tillfälle började också ett stort antal byggnadsarbetare från tredje land att arbeta inom Företag 2. Fair Play Byggs uppgiftslämnare upplevde att denna arbetskraft avlönades svart. När Fair Play Bygg granskade Företag 2, visade det sig att företaget inte betalade arbetsgivaravgifter i nivå med antalet anställda. Fair Play Bygg lämnade en rapport om Företag 2 till Skatteverket. I mitten av 2018 beslutade Skatteverket att höja företagets skatt med närmare 500 000 kronor, inklusive ett skattetillägg. I Skatteverkets beslut framgår det att Företag 2 anlitat ett så kallat fakturaskrivande bolag i syfte att få tillgång till svarta pengar. De osanna fakturorna har efter att de betalats av Företag 2 förvandlats till kontanter, som använts till svarta löner, samt att berika ägarna bakom det utpekade bolaget.

► **Under våren 2017 fick Fair Play Bygg information** om ett ställningsbyggarföretag vars anställda utnyttjade andra personers IDo6-kort. De anställda kom från tredje land och misstänktes sakna arbetstillstånd i Sverige. Information från kontrollanter, som besökt en byggarbetsplats där företaget arbetade, berättade för Fair Play Bygg att företagets ägare hade en bunt IDo6-kort och att denne setts dela ut korten till arbetare på plats. Efter att Fair Play Bygg lämnat informationen till Skatteverket, har myndigheten höjt företagets skatter och avgifter med 300 000 kronor.

► **Under 2017 kom Fair Play Bygg i kontakt** med ett företag som framförallt utförde ROT-arbeten åt privatpersoner. Bortsett från misstanke om svarta löner i bolaget fick Fair Play Bygg ett inspelat samtal mellan arbetsgivaren och en arbetstagare i bolaget, som tydligt påvisade att företaget medvetet försåg Skatteverket med felaktiga uppgifter om ROT-arbeten. Enligt informationen anmälde företaget avdrag för ROT-arbeten som aldrig utförts. I slutet av 2018 beslutade skatteverket att höja företagets skatter och avgifter samt avslå ersättning för ROT-arbeten med 100 000 kronor. ○

Förslag på åtgärder för att motverka kriminalitet i byggbranschen

Sedan Fair Play Bygg inledde sitt arbete har det bland annat konstaterats att

- Kriminella handlingar döljs i legala verksamheter med ibland komplicerade strukturer och med många olika aktörer involverade.
- Branschen har högt ställda tidskrav och förvaltar stora ekonomiska värden.
- Den kriminella verksamheten i branschen har ökat successivt under lång tid.
- Risken att bli upptäckt är mycket liten, vilket ytterligare ökat omfattningen av brottsligheten.

Fair Play Bygg vill införa ett nytt formellt begrepp:

Arbetsmarknadskriminalitet.

Illegala verksamheter bryter ofta mot flera olika lagar och bestämmelser. Den brottslighet som begås är allt från grova skatte- och bokföringsbrott till mindre arbetsmiljöbrott och sker inom ramen för tillsynes legala verksamheter. I dagsläget präglas myndighetsarbetet mot arbetsmarknadskriminaliteten av både kunskapsbrist och resursbrist. Tillsammans har dessa brister inneburit att brottsligheten ökat i alltför stor omfattning. En effekt är att medarbetare avlönas svart, med ett stort skattebortfall som följd. Även riskerna för olyckor ökar när arbetsmarknadskriminaliteten breder ut sig. Fair Play Bygg ser en tydlig koppling mellan exempelvis skattebrottslighet och brott mot arbetsmiljölagen. Med en ohejdad arbetsmarknadskriminalitet finns det risk att ett kriminellt parallellsamhälle i arbetslivet växer sig starkt, vilket vi redan har sett tecken på i byggbranschen.

För att motverka detta föreslår Fair Play Bygg en organisation med flera olika myndighetskompetenser. En organisation med tillgång till sanktionsmöjligheter och flera myndigheters rättsliga tvångsmedel. Vi kan se nödvändigheten av att en sådan allsidigt sammansatt organisation har fasta medarbetare rekryterade främst från Polisen (kriminal- och gränspolis), Skatteverket (arbetsgivar- och företagsbeskattningskunniga), Arbetsmiljöverket (arbetsmiljökontrollörer) och Ekobrottsmyndigheten. Den nya organisationen ska självklart ha tillgång till myndigheternas underrättelser men även till information från bland annat Kronofogden, Bolagsverket och Migrationsverket.

Organisationen bör bestå av två delar: en underrättelse- och planeringsdel och en operativ del organiserade i ett flertal relativt små kontrollgrupper. Antalet operativa grupper ska vara så många att de kan genomföra ett stort antal kontroller varje år. Grupperna ska kunna arbeta var för sig eller tillsammans vid större insatser. Kontrollerna ska naturligtvis ske i alla branscher där underrättelsedelen fått tips om, uppdragat eller starkt misstänker kriminalitet.

Framgången med detta arbetssätt kommer att ligga i att organisationen

systematiskt kombinerar kortsiktiga och långsiktiga åtgärder, det vill säga med en aktiv underrättelsetjänst och ett stort antal genomförda kontroller utförda av myndighetspersonal som kan arbetsmarknadens bestämmelser.

En sådan fast organisation kommer att skicka tydliga signaler till arbetsmarknadens aktörer, att de som inte följer lagar och regler på den svenska arbetsmarknaden kommer att upptäckas, åtalas och lagföras. Konkurrens mellan företag kan därmed ske på lika villkor. Dessutom blir arbetsmiljön bättre på arbetsplatser som idag starkt präglas av kriminell och oseriös verksamhet.

Sverige kan dra lärdomar av Norge som genom så kallade A-krimcenter redan idag bedriver ett omfattande myndighetsgemensamt arbete mot kriminalitet på arbetsmarknaden. Arbetet omfattar totalt 200 personer som dagligen och över hela landet arbetar med att sätta stopp för arbetsmarknadskriminaliteten. o

